

УДК 94(477.83/.86)"1892/1911":32:929Шептицький
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/99-1-4>

Павло ВАСИЛІВ,
orcid.org/0000-0001-6523-5570

доцент кафедри богослов'я факультету богословських і гуманітарних наук
Приватного закладу вищої освіти «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»
(Івано-Франківськ, Україна) vasylivpr@ukr.net

Андрій ЗНАК,
студент II курсу магістратури факультету історії, педагогіки та психології
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) avznak@gmail.com

ГРОМАДСЬКА І ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ О. КЛИМЕНТІЯ (КАЗИМИРА) ШЕПТИЦЬКОГО У 1892 – 1911 РР.

У статті проаналізовано громадську та політичну діяльність о. Климентія (Казимира) Шептицького у 1892–1911 рр. (від часу здобуття освіти і до вступу у монастир) у контексті формування його світоглядних орієнтацій і життєвих пріоритетів. На основі біографічного, просопографічного та соціокультурного підходів досліджено основні напрями його активності, зокрема участь у католицькому русі, господарській діяльності, громадських організаціях і політичному житті Австро-Угорської монархії. Встановлено, що важливе місце у його діяльності займали соціально-економічні ініціативи, спрямовані на покращення становища сільського населення, розвиток лісового господарства, удосконалення системи страхування та підтримку освітніх проєктів. З'ясовано, що у 1900–1907 рр. Казимир Шептицький як посол до парламенту у Відні представляв консервативно-католицькі кола, водночас виступаючи за соціальні реформи та українсько-польське порозуміння. Проаналізовано його участь у законодавчій діяльності, зокрема у розробці ініціатив щодо пенсійного забезпечення, розвитку інфраструктури та регулювання аграрної сфери. Безумовно, громадська активність Шептицького поєднувала елементи традиційного аристократичного патерналізму з модерними соціальними підходами. Відмова Казимира Шептицького від політичної кар'єри у 1907 р. була зумовлена як загостренням міжнаціональних суперечностей, так і внутрішньою еволюцією його світогляду. Встановлено, що досвід громадської та політичної діяльності став важливим етапом у формуванні його духовного покликання та переходу до чернечого життя. Наголошено на тому, що зазначений період є ключовим для розуміння трансформації особистості Казимира Шептицького від світського діяча до представника Української греко-католицької церкви.

Ключові слова: о. Климентій (Казимир) Шептицький, громадська діяльність, політична діяльність, Австро-Угорщина, парламент, Галичина, соціальні реформи, ідентичність, Українська греко-католицька церква.

Pavlo VASYLIV,
orcid.org/0000-0001-6523-5570
PhD hab. (Theology),

Associate Professor at the Department of Theology, Faculty of Theology and Humanities
Ivano-Frankivsk Academy of John Chrysostom
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) vasylivpr@ukr.net

Andriy ZNAK,
2nd year master's student at the Faculty of History, Pedagogy and Psychology
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) avznak@gmail.com

PUBLIC AND POLITICAL ACTIVITIES OF FATHER KLYMENTIY (KAZIMIERZ) SHEPTYTSKY IN 1892–1911

The article analyzes the public and political activities of Fr. Klymentiy (Kazimierz) Sheptytsky in 1892–1911 (from the time of his education to entering the monastery) in the context of the formation of his worldview and life priorities. Based on biographical, prosopographic and socio-cultural approaches, the main areas of his activity are investigated, in particular; participation in the Catholic movement, economic activity, public organizations and political life of the Austro-Hungarian monarchy. It is established that an important place in his activities was occupied by socio-economic initiatives aimed

at improving the situation of the rural population, developing forestry, improving the insurance system and supporting educational projects. It has been found that in 1900–1907, Kazimierz Sheptytskyi, as an ambassador to the parliament in Vienna, represented conservative Catholic circles, while advocating social reforms and Ukrainian-Polish understanding. His participation in legislative activities has been analyzed, in particular in the development of initiatives regarding pension provision, infrastructure development, and regulation of the agricultural sector. Undoubtedly, Sheptytskyi's public activity combined elements of traditional aristocratic paternalism with modern social approaches. Kazimierz Sheptytskyi's refusal from a political career in 1907 was due to both the aggravation of interethnic contradictions and the internal evolution of his worldview. It has been established that the experience of public and political activity became an important stage in the formation of his spiritual vocation and transition to monastic life. It is emphasized that this period is key to understanding the transformation of Kazimierz Sheptytskyi's personality from a secular figure to a representative of the Ukrainian Greek Catholic Church.

Key words: *Fr. Klymentiy (Kazimierz) Sheptytskyi, public activity, political activity, Austria-Hungary, parliament, Galicia, social reforms, identity, Ukrainian Greek Catholic Church.*

Постановка проблеми. Постать о. Климентія (Казимира) Шептицького традиційно розглядається крізь призму його чернечого та церковного служіння, тоді як його попередній життєвий етап – громадська і політична діяльність – залишається менш дослідженим. Водночас саме період 1892–1911 рр. був визначальним для формування його суспільно-політичних поглядів, соціальної активності та моделей взаємодії з владними інституціями. Особливої уваги потребує проблема поєднання у діяльності К. Шептицького консервативно-католицьких, соціально-економічних і національних орієнтирів. Відтак актуальним є дослідження його громадської та політичної активності як важливого етапу еволюції особистості.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження життєпису о. Климентія Шептицького розпочалося завдяки працям представників української діаспори ще у 1980-х рр. Після здобуття Україною незалежності науковий інтерес до цієї постаті істотно зріс, що спричинило появу низки біографічних досліджень і науково-популярних праць, авторами яких були, зокрема, Л. Киричук, Н. Пікулик, Л. Сенік, І. Мицько та інші дослідники. Найбільш динамічний розвиток студій, присвячених життю та діяльності о. Климентія Шептицького, припадає на початок ХХІ ст., коли з'являється низка спеціалізованих праць, серед яких варто виокремити дослідження С. Дмитруха (Дмитрух, 2002), С. Гуркіної (Гуркіна, 2011), М. Галіва та А. Огар (Галів, Огар, 2021) В. Тучапця і В. Токара (Тучапець, Токар, 2025) та ін. Вагомим внеском у вивчення проблеми стала монографія В. Чернописької, присвячена релігійній та громадсько-політичній діяльності дяча (Чернописька, 2014). Найбільш повне на сьогодні опрацювання його життєпису здійснив І. Матковський, який залучив широкий корпус раніше невідомих джерел – епістолярну спадщину, пресові матеріали, рукописи та архівні документи (Матковський, 2019). Серед зарубіжних досліджень слід відзначити студії польського історика С. Степеня (Stępień, 2018; Stępień, 2020).

Мета статті – проаналізувати громадську і політичну діяльність Казимира Шептицького у 1892–1911 рр. та з'ясувати її основні напрями, зміст і значення для формування його світоглядних орієнтацій і подальшого життєвого вибору.

Виклад основного матеріалу. Громадська діяльність Казимира Шептицького в досліджуваній період, безумовно, базувалася на досвіді, здобутому в студентські роки. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Казимир Шептицький продовжував громадську харитативну діяльність, започатковану ще в студентські роки. Крім того, він був активним учасником релігійного життя, брав участь у різноманітних світських католицьких заходах. Так, уже через місяць після отримання докторату він поїхав до католицької з'їзду у м. Лінц в Австрії (серпень 1892 р.). У цьому заході взяли участь тисячі учасників католицького руху з різних країн Європи. Майже одразу ж після цього Казимир побував на з'їзді католиків у Крестинополі. У цей час його брат Роман (Андрей) склав вічні обіти у василіанському монастирі Св. Юра у Львові, а наприкінці серпня 1892 р. його було висвячено на священника (Матковський, 2019: 136).

На деякий час Казимир Шептицький відклав свої наміри вступити до чернецтва, натомість активно узявся батькові управляти великим господарством, до складу якого входили сотні маєтностей. Передусім він зосередився на лісництві і узявся вивчати теорію і практику ведення лісового господарства. У вересні 1892 р. він поїхав до містечка Кшешовіце біля Кракова, де було одне з найкращих лісництв в Західній Галичині. Він мешкав у лісничівці, брав участь у полюванні. Після повернення з практики, перебрав маєток у с. Дев'ятники, який раніше належав його бабусі (по батькові), що померла у 1888 р. Продовжує брати участь у католицьких з'їздах. Зокрема, на початку липня 1893 р. разом з батьком він побував на католицькому форумі в Кракові, який організував відомий польський політики граф Анжей Потоцький (Матковський, 2019: 141, 147).

Водночас Казимир бере участь у світському житті, відвідує бали і вечери у Львові та Кракові, побував на весіллі брата Олександра у жовтні 1893 р. на Поділлі (на той час у складі Російської імперії), наступного року побував у курортному містечку Гріс в Італії, де відпочивали його батьки. Наступного року він побував на реколекціях в Добромільському монастирі, а в 1895 р. став членом у комітеті побудови греко-католицької церкви у с. Дев'ятники, а також жертвував кошти на відновлення римо-католицької катедри у королівському замку Вавель у Кракові. У березні 1895 р. він здійснив подорож до Польського королівства (Російська імперія) та Пруссії (Німецька імперія), налагоджуючи бізнесові зв'язки щодо торгівлі деревиною (Матковський, 2019: 151–152, 155–158).

Улітку 1896 р. у Львові відбувся Другий Католицький з'їзд, приурочений до 300-ї річниці Берестейської унії. Казимир Шептицький взяв активну участь у роботі з'їзду, в рамках якого працювали різні секції. Так, 9 липня 1896 р. він виступив з доповіддю на тему «Про службу в рільничих господарствах» на засіданні економічно-рільничої секції. У своїй доповіді Казимир наголосив на потребу розв'язувати соціальні проблеми селян-рільників і представників фільваркової служби, оскільки існує небезпека поширення соціалістичної агітації серед незаможних прошарків населення. Доповідач вказав на необхідність наближати службові відносини в селах до засад католицької Церкви, розглядати їх у межах категорії «родина». При цьому наводив численні приклади стану справ в європейських країнах, зокрема у Франції (Szeptycki, 1899: 263). Доповідь Казимира Шептицького в тому ж році була видана окремою брошурою під назвою «Челядь і слуги» (Bibliografia polska, 1906: 276). Пізніше його опублікували в пам'ятній книзі Другого католицького з'їзду, що вийшла друком в 1899 р. (Szeptycki, 1899: 247–264). Відзначимо, що в цьому ж збірнику були опубліковані й доповіді українських вчених і громадських діячів, зокрема відомого просвітянина Анатолія Вахнянина, який аналізував проблему еміграції селян.

Слід відзначити, що у 1897 р. у Львові було засновано організацію, яка займалася страхуванням фільваркової челяді і слуг, рільників. Після досягнення ними певного віку, організація виплачувала їм пенсію. Водночас вона мала на меті страхувати працівників на випадок втрати працездатності. Місцева преса називала ініціатором створення організації саме Казимира Шептицького (Ubezpieczenie, 1897: 4). У цей час йому

доводилося їхати до Росії, щоби допомогти братові Олександру отримати російське підданство. Згодом, через хворобу батька, Казимир декілька тижнів провів в курортному Карлсбаді в Німеччині. Крім того, він став хресним батьком третьої доньки Олександра Шептицького – Терези Марії (хрестини відбулися в середині серпня 1897 р.). У вересні в с. Дев'ятники, де тривало будівництво греко-католицької церкви, Казимир організував василіанську місію, в якій взяв участь його брат о. Андрей Шептицький. Наприкінці цього року він взяв участь у відкритті пам'ятника Александрові Фредру у Львові (Матковський, 2019: 167–168).

Наступного року Казимир захворів, тож змушений був лікувати в Карлсбаді. Повернувшись, знову узявся за господарство, запроваджуючи зразковий порядок у садках, на пасіці, хлівах, навчаючи селян правильно вести господарські справи як у тваринництві, так і на ріллі (Матковський, 2019: 171). У 1899 р. брат Казимира о. Андрей Шептицький був номінований Станіславський греко-католицьким єпископом. Казимир спричинився до перекладу (з української на польську мову) перших пастирських послань ново-призначеного єпископа. Казимир був присутній на хіротонії брата у Львові в соборі Св. Юра, а згодом займався організацією урочистостей щодо інтронізації єпископа в Станіславі (Шептицький, 2016: 77; Матковський, 2019: 173–174, 177–178).

У цей час батько Казимира, Ян Кантій Шептицький, знову став послом до австрійського парламенту, щоправда тепер він засідав у верхній палаті – Палаті Панів. Відтепер він взяв на себе обов'язки доглядати ще й за господарськими справами батька, котрий був зайнятий політичним життям. На початку ХХ ст. Казимир також розпочав політичну кар'єру. У лютому-березні 1900 р. його було висунуто кандидатом у послы до парламенту від Перемишльського округу. Молодого аристократа підтримала місцева шляхта, особливо після персональної зустрічі з ним. У тогочасній пресі повідомляли, що К. Шептицький представляє консервативну католицьку групу, об'єднану навколо організації «Політичне католицько-національне товариство». Вибори відбулися 16 березня 1900 р., у результаті чого Казимира було обрано до віденського парламенту (Матковський, 2019: 182).

У травні того ж року у Відні він склав присягу посла нижньої палати рейхстагу. Після повернення зі столиці, Казимир не зміг взяти участь у врочистостях з нагоди 500-ліття заснування Ягелонського університету. Улітку 1900 р. він активно долучився до організації допомоги селянам, які потерпіли від великої повені на Прикар-

патті. Восени 1900 р. він зустрічався з намісником Галичини, а також представниками імператорської родини. На той час родина Шептицьких уже готувалася до того, що станіславський єпископ о. Андрей Шептицький стане греко-католицьким митрополитом (Матковський, 2019: 185–186). Вже в грудні Казимир повідомив батька, який в той час перебував в Італії, що інтронізація Андрея Шептицького вірогідно відбудеться наприкінці січня 1900 р. (Шептицький, 2016: 80).

Оскільки закінчилася каденція австрійського парламенту, то у 1901 р. на Казимира Шептицького чекали нові вибори. У січні 1901 р. він зустрівся з шляхтою Перемишльського округу й запевнив її, що відстоювати ідею об'єднання правіці (правих консервативних сил) у рамках парламенту. Його знову було обрано одностороннім послом до парламенту у Відні (Матковський, 2019: 189–190). На початку того ж року Казимир брав участь в урочистостях з нагоди інтронізації брата на митрополічний престол у Львові, а згодом організував в'їзд митрополита Андрея до Станіславова і зробив це доволі вдало, що викликало схвальну оцінку батька – Яна Кантія Шептицького (Шептицький, 2016: 81).

Присягу посла парламенту Казимир склав у Відні наприкінці січня 1901 р. Потім ненадовго відвідав Карків, де відбувалося святкування Марійської содаліції, яку він очолював у студентські роки. Відтак повернувся до Відня, де разом з батьком та братом Андреєм, які були членами Палати Панів, взяв участь у роботі парламенту, слухав промову імператора Франца Йосифа I. На початку лютого Казимир разом з батьком побував на аудієнції в імператора. В австрійському парламенті К. Шептицький, звісно, представляв польську групу («коло»), від складу якої його було обрано секретарем парламенту. Крім того, він увійшов до складу парламентської соціально-політичної комісії та комісії сільського господарства (Матковський, 2019: 196).

Як парламентар Казимир Шептицький ініціює або ж долучається до різних проектів. Зокрема, він висунув подання про будівництво залізниці з м. Ярослав до містечка Прухнік, бере участь у розробці системи страхового забезпечення службовців у приватних маєтках, надає фінансову допомогу польській гімназії в Тішині, готує пропозиції щодо примусового страхування від пожеж (Матковський, 2019: 198–199). Наприкінці 1901 р. він виступив у парламенті з пропозиціями щодо удосконалення урядового законопроекту про профспілкові організації рільників. Загалом він відстоював, по-перше, необхідність надати право

крайовій владі пристосовувати цей загальноімперський закон до потреб своїх країв, по-друге, будувати профспілки рільників на добровільній основі, без примусового залучення членів (Саго, 1902: 168–179). Активно займаючись політичними справами, К. Шептицький продовжував допомагати батькові у веденні підприємницьких справ, зокрема щодо продажу лісу (Шептицький, 2016: 85).

У 1902 р. Казимир Шептицький з трибуни парламенту вимагав розширення видатків на освіту під час прийняття державного бюджету. Передусім він наголошував на потребі спрямувати фінансування на забезпечення фізичного виховання учнів у школах. Він також наголошував на необхідності розв'язати проблему з торгівельними біржами, які маніпулювали цінами на борошно та зерно, що викликало обурення з боку рільничих і млинарських товариств. За дорученням польського парламентського «кола», К. Шептицький підготував пропозиції до бюджету щодо видатків на сільське господарство, зокрема у ділянці лісів та інших природних ресурсів. Зрештою він виступив з промовами у травні 1902 р., в яких зауважив на проблемі інвестицій в державні домени лісів. Крім того він торкнувся питання освіти лісників (Матковський, 2019: 204–206). Його промови були доволі успішні, неодноразово переривалися оплесками, отримали схвальні відгуки в пресі.

Деякий час улітку 1902 р. йому довелося лікуватися в Бад-Кісінгені (Німеччина), оскільки загострилися хвороби шлунка і печінки. У вересні того ж року він побував у Перемишлі на зустрічі зі своїми виборцями, чільне місце серед яких займав князь Юрій Чарторийський. Місцева преса детально висвітлила обставини зустрічі і зміст розмов. Зокрема, львівська «Gazeta Narodowa» 24 вересня 1902 р. повідомляла, що К. Шептицький критикував страйк українських селян, які не виходили на польові роботи улітку, але наголошував на потребі польсько-українського порозуміння. Багато говорив про політичні справи у парламенті, викривав його демагогічну складову, вказував на потребу співпрацювати з австрійським урядом на чолі з Е. Кьорбером, який дослухається до прохань польського парламентського «кола» (Zjazd obywateli ziemi przemyskiej, 1902: 1). Загалом К. Шептицький отримав підтримку своїх виборців.

К. Шептицький підтримував тісні стосунки з родиною. У жовтні 1902 р. він був на весіллі свого молодшого брата Леона, на початку 1903 р. опікувався хворим братом – митрополитом Андреем Шептицьким, а в 1906 р. був на весіллі брата Станіслава (Шептицький, 2016: 89). Крім політичної

діяльності, у цей час Казимир Шептицький бере активну участь в громадському житті. Він став членом Галицького лісового товариства, увійшов до його виконавчого комітету. Продовжує активну працю і в парламенті, де стає членом митної комісії, бере участь в дебатах з приводу націоналізації частини залізниці в Королівстві Галичини та Лодомерії. Відстоював демократичні умови пенсійного страхування приватних службовців, згідно з якими роботодавець повинен сплачувати пенсійні внески, які стягувалися щомісяця із зарплати працівника. Як посол і член митної комісії він протестував проти встановлення експортних мит на деревину, оскільки б це завдало удару по галицьким підприємцям, передусім власникам великих лісових господарств, серед яких були й Шептицькі (Матковський, 2019: 214–217).

17 квітня 1904 р. померла Софія Шептицька – мати Казимира, яка довго і важко хворіла. Для всієї родини це був великий удар. Похорон відбувся 21 квітня. Оскільки брата Станіслава, котрий був австрійським військовим аташе у російській армії на фронті у Маньчжурії, то Казимир листовно повідомив брата про смерть матері й описав похорон (Блаженний архимандрит, 2017: 43).

Попри родинну трагедію, Казимир продовжує політичну діяльність. У травні 1904 р. він від імені Галицького лісового товариства став членом Державної ради при Міністерстві сільського господарства у Відні. Наприкінці 1904 р. він серйозно захворів (грип і ускладнене запалення легень), але вже на початку 1905 р. повернувся до громадсько-політичних справ, хоча й змушений був скласти з себе обов'язки секретаря парламенту, а також узяв невелику відпустку у парламенті. У травні того ж року Казимир представив зміст реформування страхової системи для приватних службовців на засіданні Страхового товариства офіціалістів у Львові. Йому також вдалося виклопотати у Відні державні дотації на будівництво залізниці, а також водного каналу у Кракові (Матковський, 2019: 228, 242–243). Улітку 1905 р. він видав окремою брошурою свої думки щодо організації лісового господарства в Галичині, а згодом взяв участь у великому з'їзді Галицького лісового товариства в Живці. У жовтні 1905 р. Казимир виступив проти пропозиції уряду підняти тарифи на залізничні перевезення в Галичині (Матковський, 2019: 251).

Про свою діяльність у Державній Раді у Відні Казимир Шептицький звітував перед своїми виборцями 21 квітня 1906 р., а його звіт було видано пізніше окремою брошурою (Шептицький, 2016: 97). У той час він брав активну участь у розробці закону про торгівлю хмелем, оскільки в той

час загострилася нечесна конкуренція між дрібними і великими виробниками та посередниками. Ще одним питанням, на яке намагався вплинути К. Шептицький, була проблема українсько-польських відносин, які щораз більше загострювалися. Він виступав з порозуміння між двома народами особливо в контексті проект виборчої реформи, розробленої Паулем фон Гаучем. Однак, коли митрополит Андрей Шептицький у 1906 р. домагався у Відні від імператора збільшення кількості місць для українських послів в австрійському парламенті, польське парламентське «коло» виступило проти цього. Казимир Шептицький, дотримуючись солідарності з польськими послами, також долучився до протесту (Матковський, 2019: 251). Різні позиції братів Шептицьких проаналізувала газета «Dziennik Poznański», відзначивши проблемне становище митрополита Андрея, якого в українському таборі інколи сприймають за поляка, а також тверду позицію Казимира, який солідаризувався з польськими послами, але наголошував: збільшення кількості мандатів для русинів, відповідно до кількості населення, не повинен вважатися шкідливим для інтересів польського народу (Pojednawczy głos, 1906: 3). Відзначимо, що осінню 1906 р. парламент прийняв виборчий закон, який змінював систему виборів: замість вибору по куріях (від соціальних станів) запроваджувалися загальні і рівні вибори. Цю реформу підтримав й Казимир Шептицький. Він також був одним із розробників загального австрійського закону про ліси (Шептицький, 2016: 97).

Працюючи в складі Галицького лісового товариства, Казимир виступив з ідеєю провести слухання на рівні Крайового віділу щодо питання відновлення роботи лісної школи й надання їй вищого статусу. У вересні 1906 р. такі слухання за участі представників влади, освітян, власників лісових маєтностей відбулися, відтак було напрацьовано пропозицію щодо утворення кафедри лісництва або у Львівській політехніці, або у Краківських рільничих студіях (Матковський, 2019: 263–264).

У 1907 р. завершилася каденція парламенту, було оголошено нові вибори. Казимир Шептицький прийняв рішення завершити політичну кар'єру, не бажаючи співпрацювати з польськими націонал-демократами, які розгортали польсько-українську конфронтацію, заперечували можливість порозуміння з українцями-русинами (Матковський, 2019: 264–265). Водночас, на нашу думку, він не хотів псувати стосунки з митрополитом Андреем Шептицький, який виразно відстоював інтереси українського народу.

Відтак Казимир Шептицький занурився в громадське життя: брав участь у з'їздах рільників (квітень 1907 р.), засіданнях Торгово-промислової палати (червень 1907 р.), жертвував кошти на школи, співпрацював у рамках Галицького господарського товариства. У червні 1907 р. на засіданні цього товариства К. Шептицький представив план розвитку торгівлі худобою, згідно з яким цю сферу слід побудувати на чітких організаційних засадах на чолі зі спеціально створеною дирекцією у Відні (Матковський, 2019: 269). Пізніше взяв участь у Першому з'їзді польських лісників в Кракові (серпень 1907 р.), де вшанував присутніх ювілейною промовою (*Zjazd lesników*, 1907: 3). У 1907 р. Казимира Шептицького було обрано головою Галицького лісного товариства, яке він очолював до 1911 р. (Шептицький, 2016: 97), однак за іншими даними головою цієї організації його було обрано в 1909 р. Він також брав участь у роботі Фонду зі страхування приватних урядників, входив до складу наглядової ради Польського еміграційного товариства, став заступником голови Президії пенсійного фонду страхування приватних урядників, був членом президії Товариства «Polska sztuka stosowana» (Матковський, 2019: 271–274). У 1908 р. він опублікував брошуру «Про акцію збільшення торгівлі худобою та безрогими» (*Wydawnictwa Komitetu*, 1908: 3).

У цей час вкотре загострилися українсько-польські відносини, проявом чого стало вбивство Мирославом Січинським намісника Галичини Анджея Потоцького. Останній був другом родини Шептицьких, тож і Казимир і митрополит Андрей Шептицький засудили агента, передусім з позицій християнських цінностей. Казимир Шептицький допоміг Андрею Шептицькому коштами при купівлі маєтку біля Мінська в Російській імперії у 1908 р. (Войнаровський, 1961: 58). У листопаді 1908 р. Він разом з батьком та братом Леоном побував на великій аудієнції в імператора у Відні, в якій взяло участь приблизно 700 шляхтичів (Матковський, 2019: 286). У тому ж році Казимир Шептицький увійшов до Кураторії (наглядової ради) Національного музею у Львові, заснованого з ініціативи митрополита Андрея (Свенціцький, 1913: 7). У 1908 р. Казимир разом з Андреем побували на прощі до Люрду у Франції (Шептицький, 2016: 97).

У 1909 р. Казимир Шептицький брав участь у численних нарадах з приводу реформування системи оплат за залізничні перевезення. Оскільки пропозиції Казимира були відкинуті й зрештою прийнято урядовий проект встановлення тарифів, то він на знак протесту покинув наради і виїхав з Відня. Він активізував діяльність Галицького

лісового товариства, будучи обраним його головою у серпні 1909 р. (Матковський, 2019: 288–289, 292–293). Водночас він продовжує брати активну участь у діяльності Галицького господарського товариства, а також займається благодійною діяльністю, жертвуючи гроші на храми, зокрема й греко-католицькі. У той час в с. Дев'ятники була посвячена церква, будівництво якої підтримував К. Шептицький (Матковський, 2019: 297). Водночас він інтенсивно опрацьовує листи своєї матері Софії Шептицької готуючи їх до видання. Саме завдяки його старанням на початку ХХ ст. побачили світ три томи листів під назвою «Pisma Zofii z Fredrow hr. Szeptyckiej». На думку його племінника Яна Казимира Шептицького, праця над листами матері, сповнених молитви, віри, милосердя і любові, підштовхнула Казимира до вибору подальшого життєвого шляху (Шептицький, 2016: 98). 1 жовтня 1911 р. Казимир повідомив родині під час зустрічі у Прилбичах про своє рішення присвятити своє життя служінню Богові, стати ченцем, змінивши обряд на греко-католицький (Шептицький, 2016: 100).

Висновки. Отже, після завершення навчання в університеті Казимир Шептицький активно займався господарською діяльністю, допомагаючи батькові вести велике господарство і торгівлю. Водночас він брав участь в громадському католицькому русі, відвідував християнські з'їзди, регулярно брав участь у реколекціях, бував у Римі на аудієнції в папи. У 1900 р. він розпочав політичну кар'єру, ставши послом до нижньої палати австрійського парламенту. Він представляв польську правницю – консервативне угруповання, яке здебільшого відстоювала інтереси шляхти, духовенства. Однак К. Шептицький послідовно виступав за українсько-польське порозуміння. Він розробив проекти законів щодо пенсійного забезпечення приватних службовців, ведення лісового господарства, брав участь у формуванні виборчого законодавства, домагався виділення коштів для Галичини на будівництво залізниць, удосконалення освіти тощо. Крім того, К. Шептицький брав активну участь у громадському житті, будучи членом, а потім і чільним діячем Галицького господарського товариства та Галицького лісового товариства. Свої погляди на соціальні проблеми він опублікував у низці брошур, відстоюючи потребу побудови суспільних відносин на християнських засадах. Після припинення політичної діяльності К. Шептицький зосередився винятково на громадській роботі, а також надавав підтримку у діяльності свого брата митрополита Андрея Шептицького.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блаженний архимандрит Климентій (Казимир Шептицький). Листи до брата Станіслава графа Шептицького та родини. 1881–1945 рр. / Упоряд. І. Матковський, о. Ю. Бойко. Львів, 2017. 215 с.
2. Войнаровський Т. Низка споминів з мого життя. *Історичні постаті Галичини XIX – XX ст.* Нью-Йорк – Сідней – Париж – Торонто: Осередок праці НТШ у Філадельфії, 1961. С. 15–78.
3. Галів М., Огар А. Радянські репресії проти духовенства Греко-католицької церкви у 1944–1947 рр. (на прикладі біографії о. Івана Котіва). *Проблеми гуманітарних наук. Серія Історія.* 2021. Вип. 6/48. С. 319–341. <https://doi.org/10.24919/2312-2595.6/48.228500>
4. Гуркіна С. Архимандрит Климентій Шептицький: маловивчені сторінки життя 1944–1947 рр. *Сторінки воєнної історії України.* 2011. Вип. 14. С. 203–215.
5. Дмитрух С. Блаженний Климентій Шептицький про молитву у відроджених монастирях Студійського уставу: погляд о. Климентія Шептицького на приватну і літургійну молитву, чинники, які формують і визначають духовність східного монаха. Львів: Свічадо, 2002. 130 с.
6. Матковський І. Казимир граф Шептицький – отець Климентій: польський аристократ, український ієромонах, Екзарх Росії та Сибіру, Архимандрит Студитів, Праведник народів світу, блаженний Католицької Церкви: монографія. Львів, 2019. 664 с.
7. Свенціцький І. Ілюстрований провідник по Національним музеєві у Львові. Жовква: Друкарня оо. Василян, 1913. 36 с.
8. Тучапець В. Д., Токар В. І. Діяльність о. Климентія Шептицького у 1911–1939 рр.: напрями та етапи чернечого і суспільного служіння. *Актуальні питання у сучасній науці.* 2025. № 12(42). С. 1081–1095. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-12\(42\)-1081-1095](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-12(42)-1081-1095)
9. Чернописька В. Релігійна та громадська діяльність блаженного преподобномученика Климентія (Шептицького) (1869–1951 рр.). Львів: Галицька видавнича спілка, 2014. 302 с.
10. Шептицький Я.К. Отець Климентій Шептицький. Львів: Свічадо, 2016. 112 с.
11. Bibliografia polska XIX stulecia: lata 1881 – 1900 / Karol Estreicher. T. I. Kraków, 1906. 475 s.
12. Caro L. Zawodowa organizacja rolników. Przegląd powszechny. 1902. Tom LXXIV. S. 168–170.
13. Pojednawczy głos w sprawie kłotni polsko-ruskich. Dziennik Poznański. 1906. Nr 95. 24 kwietnia. S. 3.
14. Nowak M. Edukacja Kazimierza Szeptyckiego. Arystokrata ducha. Życie i dziedzictwo błogosławionego ojca Klemensa Szeptyckiego (1869–1951). Wrocław, 2018. S. 143–178.
15. Стępień S. Kazimierz Maria Szeptycki (Błogosławiony o. Klemens studyta): polityk, właściciel ziemski, działacz społeczny i gospodarz. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника.* 2020. Вип. 12 (28). С. 27–52.
16. Стępień S. Na niwie gospodarczej i duchowej... Droga życiowa bł. Klemensa (Kazimierza Marii Szeptyckiego). *Arystokrata ducha. Życie i dziedzictwo błogosławionego ojca Klemensa Szeptyckiego (1869–1951).* Wrocław, 2018. S. 179–232.
17. Szeptycki K. O czeladzi i slugach w gospodarstwach riolnych. Księga pamiątkowa Drugiego Wiecu Katolickiego, odbytego we Lwowie w dniach 7, 8 i 9 lipca 1896 roku. Cz. 2, Referaty. Lwów, 1899. S. 247–264.
18. Ubezpieczenie czeladzi folwarcznej i robotników rolnych. *Gazeta Lwowska.* 1897. № 95. S. 4.
19. Wydawnictwa Komitetu c. k. galic. towarzystwa gospodarskiego. *Gazeta Samborska.* 1908. Nr 17. 26 kwietnia. S. 3.
20. Zjazd lesników. *Gazeta Narodowa.* 1907. Nr 191. 22 sierpnia. S. 3.
21. Zjazd obywateli ziemi przemyskiej. *Gazeta Narodowa.* 1902. № 238. 24 września. S. 1.

REFERENCES

1. Matkovskiy I., & Boiko Yu. (Eds.). (2017). Blazhennyi arkhimandryt Klymentii (Kazymyr Sheptytskyi). Lysty do brata Stanislava hrafa Sheptytskoho ta rodyny. 1881–1945 rr. [Blessed Archimandrite Clement (Kazymyr Sheptytsky). Letters to his brother Count Stanislav Sheptytsky and family. 1881–1945]. Lviv, 215 p. [in Ukrainian].
2. Voinarovskiy T. (1961). Nyzka spomyniv z moho zhyttia [A series of memories from my life]. *Istorychni postati Halychyny XIX–XX st.*, (pp. 15–78). New York–Sydney–Paris–Toronto: NTSh. [in Ukrainian].
3. Haliv M., Ohar A. (2021). Radianski represii proty dukhovenstva Hreko-katolytskoi tserkvy u 1944–1947 rr. (na prykladi biohrafii o. Ivana Kotiva) [Soviet repressions against the clergy of the Greek Catholic Church in 1944–1947 (based on the biography of Fr. Ivan Kotiv)]. *Problemy humanitarnykh nauk. Seriiia Istoriia*, 6/48, 319–341. <https://doi.org/10.24919/2312-2595.6/48.228500> [in Ukrainian].
4. Hurkina S. (2011). Arkhymandryt Klymentii Sheptytskyi: malovyvcheni storinky zhyttia 1944–1947 rr. [Archimandrite Clement Sheptytsky: little-studied pages of life, 1944–1947]. *Storinky voiennoi istorii Ukrainy*, 14, 203–215. [in Ukrainian].
5. Dmytrukh S. (2002). Blazhennyi Klymentii Sheptytskyi pro molytvu u vidrodzhenykh monastyriakh Studiiskoho ustavu [Blessed Clement Sheptytsky on prayer in the restored monasteries of the Studite rule]. Lviv: Svichado, 130 p. [in Ukrainian].
6. Matkovskiy I. (2019). Kazymyr hrab Sheptytskyi – otets Klymentii: polskiy arystokrat, ukrainskyi ieromonakh [Count Kazymyr Sheptytsky – Father Clement: Polish aristocrat, Ukrainian hieromonk]. Lviv, 664 p. [in Ukrainian].
7. Sventsitskiy I. (1913). Iliustrovanyi providnyk po Natsionalnim muzeievi u Lvovi [Illustrated guide to the National Museum in Lviv]. Zhovkva, 36 p. [in Ukrainian].

8. Tuchapets V. D., Tokar V. I. (2025). Diialnist o. Klymentiiia Sheptytskoho u 1911–1939 rr.: napriamy ta etapy cherechoho i suspilnoho sluzhinnia [Activity of Fr. Clement Sheptytsky in 1911–1939]. Aktualni pytannia u suchasni nauki, 12(42), 1081–1095. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-12\(42\)-1081-1095](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-12(42)-1081-1095) [in Ukrainian].
9. Chornopyska V. (2014). Relihiina ta hromadska diialnist blazhennoho prepodobnomuchenyka Klymentiiia (Sheptytskoho) (1869–1951 rr.) [Religious and public activity of Blessed Clement Sheptytsky]. Lviv, 302 p. [in Ukrainian].
10. Sheptytskyi Ya. K. (2016). Otets Klymentii Sheptytskyi [Father Clement Sheptytsky]. Lviv: Svichado, 112 p. [in Ukrainian].
11. Estreicher K. (Ed.) (1906). Bibliografia polska XIX stulecia: lata 1881–1900 [Polish bibliography of the 19th century: 1881–1900] (Vol. 1, 475 p.). Kraków. [in Polish].
12. Caro L. (1902). Zawodowa organizacja rolników [Professional organization of farmers]. Przegląd powszechny, LXXIV, 168–170. [in Polish].
13. Pojednawczy głos w sprawie kłótni polsko-ruskich [A conciliatory voice in the Polish-Ruthenian conflict]. (1906). Dziennik Poznański, 95, 3. [in Polish].
14. Nowak, M. (2018). Edukacja Kazimierza Szeptyckiego [Education of Kazimierz Sheptytsky]. Arystokrata ducha. Życie i dziedzictwo błogosławionego ojca Klemensa Szeptyckiego (1869–1951), (pp. 143–178). Wrocław. [in Polish].
15. Stępień S. (2020). Kazimierz Maria Szeptycki (Błogosławiony o. Klemens studyta): polityk, właściciel ziemski, działacz społeczny i gospodarczy [Kazimierz Maria Szeptycki (Blessed Father Klemens Studite): politician, landowner, social and economic activist]. Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka, 12(28), 27–52. [in Polish].
16. Stępień S. (2018). Na niwie gospodarczej i duchowej... Droga życiowa bł. Klemensa (Kazimierza Marii Szeptyckiego) [In the economic and spiritual sphere... The life path of Blessed Clement (Kazimierz Maria Szeptycki)]. Arystokrata ducha. Życie i dziedzictwo błogosławionego ojca Klemensa Szeptyckiego (1869–1951), (pp. 179–232). Wrocław. [in Polish].
17. Szeptycki K. (1899). O czeladzi i sługach w gospodarstwach rolnych [On servants in agricultural households]. Księga pamiątkowa Drugiego Wiecu Katolickiego, (pp. 247–264). Lwów. [in Polish].
18. Ubezpieczenie czeladzi folwarcznej i robotników rolnych [Insurance of farm servants and agricultural workers]. (1897). Gazeta Lwowska, 95, 4. [in Polish].
19. Wydawnictwa Komitetu c. k. galic. towarzystwa gospodarskiego [Publications of the Galician agricultural society committee]. (1908). Gazeta Samborska, 17, 3. [in Polish].
20. Zjazd leśników [Foresters' congress]. (1907). Gazeta Narodowa, 191, 3. [in Polish].
21. Zjazd obywateli ziemi przemyskiej [Congress of citizens of the Przemyśl region]. (1902). Gazeta Narodowa, 238, 1. [in Polish].

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

